

סודו של הספר "משמרות כהונה"
שהפך לאחד מספרי היסוד בעיון
הגמרא - בזכות החלטה גורלית אחת

| עובדיה חן |

מש"ך שכנת

במש"ך. וכן הגו בו רבות בישיבת פורת יוסף העתיקה. כפי שהעיד מרן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל בהסכמתו לספר "משמרות כהונה" (מהדורא חדשה). בזה"ל: "נודע בשערים המצוינים בהלכה, הלא המה הישיבות הקדושות, תקפו וגבורתו של גאון עוזנו ותפארתנו, אביר הרועים, גדול המעיינים והמעמיקים, טובינא דחכימי, מרגניתא דלית בה טימי, הגאון האמיתי כקש"ת כמהר"ר אברהם הכהן יצחקי זצ"ל, מגאוני תונס המעטירה, מלפני כמאה וחמישים שנה. אשר הפליא עצה הגדיל תושיה, בספרו הגדול והבהיר "משמרות כהונה" על הש"ס, גלייה לדרעיה ונפל נהורא בבי מדרשא, כי עמו עוז ותושיה, וכל רז לא אניס ליה, צלל במים אדירים והעלה פנינים, בבקיאות רבה ועצומה, ובחריפות מדהימה, ובעומק עיונו קולע אל השערה ולא יחטיא. ודבריו נכוחים למבין, וישירים למוצאי דעת. וספריו הנפלאים אינם צריכים לשום הסכמה, כי כל רואיהם יכירום, יתנו עדיהם ויצדקו, כצאת השמש בגבורתו, ודבריו קלורין לעין, ונחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים. וזכורני בצעירותי בישיבת "פורת יוסף" שהיינו לומדים בספרו באהבה רבה, והזכרתיו כמה פעמים בספרי מאור ישראל על הש"ס".

רגילים לומר כי ספרו זה הינו כור מבחן ללומד לדעת אם הבין הסוגיא על בוריה. בתונס מקובל היה כי מי שמבין את לשונו הקצרה והתמציתית - סימן הוא שהגיע לדרגת "מעייין בתלמוד". "אם לא הבנת דברי המש"ך - חזקה עליך שלא הבנת הסוגיא ומפרשיה" מקובל היה בפי הלומדים.

הרגיל בספרו יבחין שתוך כדי עיון והעמקה בסוגיא שבידו, הוא מזכיר לעתים קרובות כלאחר יד תוכנו של סוגיות עמוקות ומסובכות במספר מלים האומרות את הכל, כי כן היה סגנון כתיבתו: "קצר וקולע, קב ונקי, אומר את כל מה שצריך לומר במלים פשוטות וקצרות בלי תוספת אפילו אות אחת" (לשון מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א בספרו "קובץ מאמרים" (עמ' קנ"ה), ושם הוסיף: במקום אחד הראיתי שהמש"ך בחידושויו לב"ק (י: קיצר וצמצם דברי הגר"א בהגהותיו שם, מ-38 מלים לשלש עשרה מלים (שלישו) ובכ"ז אמר את הכל ולא החסיר כלום. פעם היתה לנו הזדמנות לראות שהמש"ך בחידושו פסחים דף כ"א ע"ב קיצר חצי-עמוד מספר שער המלך בשורה אחת!).

במהדורא החדשה (מהדורא רביעית) שיצאה בשלשה כרכים מהודרים, תוקנו אלפי תיקונים שנפלו במהדורות הקודמות, בתוספת ביאורים ומקורות למליצות הרבות שבהקדמת הגאון המחבר זצ"ל. בתחילת חלק א', נוסף מבוא לדרך לימוד העיון.

ספרים נוספים חיבר רבי אברהם, כמו: "עיני הכהן" על הלכות טרפיות, "שולחנו של אברהם" על השלחן ערוך, "מצות כהונה" שאלות ותשובות, ועוד.

זכותו תגן עלינו אמן.

רבים מעמלי התורה לומדים כסדר את הספר "משמרות כהונה". לא רבים מכירים את מחברו ואיך זכה לחבר ספר כה עמוק.

ובכן, מחבר המשמרות כהונה (המש"ך, כפי שרגילים לכנותו בראשי תיבות) הלא הוא הגאון רבי אברהם הכהן יצחקי זצ"ל (שהשבוע חל יום הילולתו, נלב"ע ביום ח' בכסליו התרכ"ה), היה מגדולי גאוני תוניסיה בכל הדורות.

כאשר החל ללמוד בבחרותו אצל גאון עוזנו רבי ישועה בסיס זצ"ל, הרגל קבוע היה לו, לצאת לעשן מדי פעם בפעם, כדי לפוש מעמלו גאוני תוניסיה בכל הדורות.

באחת הפעמים, גבר עליו יצר העישון באמצע הלימוד, וחש צורך לצאת להעלות עשן כל שהוא. אך כאשר קם ממקומו כדי לצאת החוצה לעשן, עצרו רבו רבי ישועה. "בני!", פנה הרב לתלמידו במבט חודר, "מי שאינו מסוגל לכבוש תאוותיו ולהתגבר על יצרו - אות הוא שאין בו יראת שמים!".

מלים נוקבות אלו עשו עליו רושם רב, וחדרו עמוק אל תוככי לבבו, ולא אז משם עד שקיבל על עצמו בהחלטה גמורה לבל יעשן עוד לעולם. ומאותו רגע עד יומו האחרון, חדל רבי אברהם לעשן לחלוטין, ולמד תורה בשקידה ובהתמדה עצומה יומם ולילה, ללא שום הפסקות.

ריכוזו ושקיעותו בלימוד היו כה עמוקים, עד שדבר לא הפריעו והסיח את דעתו. ולמרות שבסמוך לבית-מדרשו שכנה לה טחנת קמח שעבדה 'במלוא הקיטור', והקימה רעש מחריש אוזניים, לעוצם התמדתו, התעלה מעל החושים הגשמיים, ולא הפריעו הדבר ללמוד וללמד, לחדש ולכתוב בריכוז ובישוב הדעת.

מכח שקידתו זו, חיבר לימים את הספר החשוב והנודע "משמרות כהונה", אשר בו ניכר חריפותו ועומק עיונו בש"ס. ספר זה הינו בין החיבורים היחידים שנכתבו על כל מסכתות הש"ס, לרבות המשניות שבסדר טהרות, המסכתות הקטנות, ספרי, ספרא ומכילתא.

מגודל עמקותו ועיונו, צחות לשונו וקוצר סגנונו, התחבב הספר מאוד על לומדיו, ונקבע כאחד מספרי היסוד ללימוד הגמרא.

בהיכלי הישיבות בתוניסיה ובג'רבה, היו לומדים אותו אצל הר"מ דיבור דיבור על הסדר, כמו כל דיבור תוספות ומהרש"א, ומעיינים בדבריו הדק היטב. עד היום, בישיבת כסא רחמים, אין מוותרים בלימוד העיון על שום חידוש

מבצע

עד ר"ח טבת
לרגל הילולת המחבר זצוק"ל
בחנות הישיבה בלבד

₪ 180

₪ 120

3 כרכים

רח' הרב עוזיאל 26 בני ברק
050-4158565 | 03-6714821